

ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΜΟ ΣΑΡΙΕΝΣ ΣΤΟΝ ΗΜΟ ΥΝΙΒΕΡΣΑΛΙΣ (του Μάνου Δανέζη)

✘ Η Κοινωνία και ο ρόλος του Επιστήμονα

Όπως όλοι έχουμε αντιληφθεί, οι δυτικές κοινωνίες διέρχονται μια περίοδο δραματικά αυξανόμενης κοινωνικής κρίσης, η οποία συν τω χρόνω οδηγεί τον δυτικό πολιτισμό σε κατάρρευση. Είναι πια φανερό σε όλους ότι η διεθνή οικονομική κατάρρευση που βιώνουμε σήμερα, δεν είναι το αίτιο, αλλά το αποτέλεσμα μιας ολοκληρωτικής κατάρρευσης αξιών και ιδεών. Μιας ουσιαστικής δηλαδή αξιακής κατάρρευσης του Δυτικού πολιτισμικού ρεύματος.

Όμως μια μεγάλη αλήθεια την οποία δεν έχουμε τολμήσει να διατυπώσουμε σθεναρά, είναι η συνεισφορά της κλασικής επιστημονικής σκέψης της μεγάλης επιστημονικής επανάστασης του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, στην διαδικασία της σημερινής κοινωνικής και πολιτισμικής κατάρρευσης.

Η μεγάλη αυτή επιστημονική επανάσταση, στην οποία η κοινωνία οφείλει την τεχνολογική ευημερία της, αποτέλεσε συγχρόνως και την αφετηρία της κοινωνικής και πολιτικής αποσύνθεσης, στο μέτρο που στήριξε μονοσήμαντα την ανάπτυξή της σε μια σειρά δογμάτων, τα οποία αναγόρευαν την αισθητή υλική πραγματικότητα ως πρωταρχικό και μοναδικό αξιακό γεγονός των δυτικών κοινωνιών.

Στο βωμό αυτού του αγαθού και των παραγώγων του, ολόκληρος ο δυτικός πολιτισμός, επί αιώνες, θυσίαζε και θυσιάζει ακόμα, το σύνολο των ανθρώπινων αξιών του, ακόμα και την ίδια την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η ανιστόρητη αυτή αντιμετώπιση του παγκόσμιου ουμανιστικού αιτήματος, μιας παγκόσμιας ειρηνικής κοινωνίας ανθρώπων, με

βάση αυτά τα επιστημονικά δόγματα περί ύλης, παίρνει τη μορφή μιας απλής οικονομικής κοινοπραξίας συμφερόντων. Σύμφωνα με την μηχανιστική και αντικοινωνική αυτή αντίληψη, ανθρώπινα αγαθά όπως η φιλία, η ειρηνική συνύπαρξη, η αγάπη και η αλληλεγγύη, δεν είναι αποτελέσματα μιας εσωτερικής ανθρώπινης ανέλιξης η οποία εκφράζει ένα υψηλότερο επίπεδο πολιτισμικής ανάπτυξης. Οι σχέσεις των ανθρώπων και των αντίστοιχων κοινωνιών τους, στηρίζονται μονοδιάστατα στην έννοια του αμοιβαίου «υλικού συμφέροντος» και διαρκούν όσο αυτό διαρκεί

Ο ρόλος της σύγχρονης επιστημονικής σκέψης

Αυτή την κατάρρευση του Δυτικού πολιτισμού, έρχεται να σταματήσει η ίδια η Επιστήμη, μέσα από τις νέες ανακαλύψεις της και τη νέα φυσική φιλοσοφία που απορρέει από αυτήν.

Η μεγάλη αυτή επιστημονική επανάσταση, η οποία όπως και εκείνη του 16^{ου}-17^{ου} αιώνα, θα σχηματοποιήσει σε νέες βάσεις τις κοινωνικές διοικητικές δομές, στηρίζεται σε 3 νέες βασικές επιστημονικές αλήθειες τεκμηριωμένες τόσο θεωρητικά όσο και πειραματικά.

α. Η πρώτη αλήθεια αναφέρεται στην αποκάλυψη του τι είναι στην ουσία αυτό το οποίο ονομάζουμε αντικειμενική πραγματικότητα, και σε προέκταση τι είναι αυτό το οποίο ονομάζουμε ύλη και αποτελεί το θεό του καταρρέοντος πολιτισμικού ρεύματος.

Η σύγχρονη επιστημονική σκέψη μέσω της πειραματικής διαδικασίας γνωρίζει πλέον ότι η αισθητή υλική πραγματικότητα αποτελεί μια ψευδαίσθηση της ανθρώπινης φυσιολογίας η οποία δημιουργείται μέσα σε συγκεκριμένες περιοχές του εγκεφάλου με την βοήθεια των αισθητηρίων οργάνων μας. Η Υλική πραγματικότητα δεν είναι παρά ένα *matrix*,

Αυτό το οποίο αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις μας, το μάτι, το αυτί μας, η όσφρησή μας δεν είναι πραγματικότητα, αλλά μια πλάνη των αισθήσεών μας. Η πραγματικότητα των αισθήσεών μας, αυτό το δημιούργημα το οποίο ονομάζουμε φύση ή κόσμο, δεν έχει

καμία υπόσταση για τη σύγχρονη φυσική

Σύμφωνα με την Ειδική Θεωρία της Σχετικότητας η υλική συμπαντική πραγματικότητα δεν είναι τίποτα άλλο παρά «η προβολή (το είδωλο, το καθρέφτισμα δηλαδή) όσων υπάρχουν στο πραγματικό τετραδιάστατο μη Ευκλείδειο και αθέατο Σύμπαν πάνω σε έναν ψεύτικο τρισδιάστατο και Ευκλείδειο χώρο που φτιάχνουν πλαστά οι αισθήσεις μας».

Τον χώρο αυτό η Ειδική Θεωρία της Σχετικότητας ονομάζει **χώρο Minkowski** και η μαθηματική πράξη του καθρεφτίσματος **«Ισομορφισμός»**.

Η Γενική Θεωρία της Σχετικότητας συνέλαβε την ιδέα, την οποία εξέφρασε και μαθηματικά, ότι το κύριο συστατικό της κλασικής Φυσικής, «η αισθητή ύλη», δεν είναι παρά η καμπύλωση του κύριου συστατικού του κόσμου των μαθηματικών, του τρισδιάστατου χώρου» προς μια 4^η μαθηματική διάσταση.

Η σχέση μετασχηματισμού της καμπυλότητας του χώρου σε πυκνότητα υλοενέργειας που το επιβεβαιώνει είναι η επόμενη

$$\varepsilon = [\pi k R^{2/3} (k\rho / 6H^2)] \cdot [(k\rho / 6H^2) - 1/2]$$

όπου ε είναι η καμπυλότητα του χώρου (καθαρός αριθμός) και ρ η πυκνότητα υλοενέργειας.

Όμως επειδή ο χώρος είναι ένα αισθητό «τίποτα», **η ύλη είναι η καμπύλωση αυτού του «τίποτα»**

Έτσι, όταν ο «χώρος» των τριών διαστάσεων καμπυλώνεται προς την 4η διάσταση μεταξύ ενός ελάχιστου και ενός μέγιστου ορίου, τότε οι αισθήσεις μας αντιλαμβάνονται αυτή την καμπύλωση σαν πυκνότητα ύλης.

Με λίγα λόγια η αισθητή ύλη δεν είναι παρά ένα κατασκεύασμα του εγκεφάλου μας. Μια πλαστή εικόνα μιας άλλης μη αισθητής πραγματικότητας.

Τι σημαίνουν όλα αυτά;

Ο θεός της σημερινής πολιτισμικής συνείδησης, «η ύλη», δεν είναι παρά το φάντασμα μιας άλλης πραγματικότητας που βρίσκεται έξω από τις δυνατότητες της ανθρώπινης φυσιολογίας και της προσέγγισης μέσω των αισθήσεών μας και των οργάνων μέτρησης που τις επαυξάνουν.

Άρα, η ύλη, αλλά και το χρήμα ως μέτρο αξιολόγησης υλικών πραγμάτων και ανθρώπων, μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα ως αξιακά γεγονόστα.

β. Η δεύτερη επιστημονική αλήθεια στην οποία θα στηριχθεί το νέο πολιτισμικό ρεύμα είναι ή έννοια της ολικότητας.

Το Σύμπαν της σύγχρονης επιστήμης είναι ένα ενιαίο σύστημα το οποίο δεν μερίζεται, ούτε αποτελείται από μέρη. Η αίσθηση των εξατομικευμένων αντικειμένων και μορφών δεν αποτελεί παρά μια νέα πλάνη η οποία στηρίζεται σε μια ιδιομορφία, βασικά, της όρασής μας, αλλά γενικότερα της εγκεφαλικής μας συγκρότησης.

Τα πάντα μέσα στο Σύμπαν είναι ένα. Μια απέραντη ενιαία, και αδιαίρετη ενότητα

Μέσα σε αυτή την ενότητα χάνεται η έννοια της εξατομίκευσης της προσωπικής ύπαρξης. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να ευτυχεί το μέρος, αν πάσχει το όλον. Η ευτυχία των μερών μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ευτυχίας του συνόλου. Η διαπίστωση αυτή οδηγεί σε μια κοινωνική φιλοσοφία του «εμείς» και του «είμαι» καταργώντας την κοινωνική φιλοσοφία του «εγώ» και του «έχω».

Όμως οι έννοιες της συλλογικής συνείδησης, του εμείς και του είμαι, **δεν είναι η βάση της Δημοκρατίας, της ισότητας και της αδελφότητας** που πλαστά επαγγέλλονται οι σημερινές παγκόσμιες κοινωνικές δομές, χωρίς να τις πραγματοποιούν μέχρι σήμερα.

Αυτές ακριβώς τις αξίες επαναφέρει στο προσκήνιο η σύγχρονη επιστημονική σκέψη.

γ. Συγχρόνως όμως το θεώρημα δράσης αντίδρασης μας διδάσκει ότι, μέσα σε μια ενιαία και αδιάσπαστη συμπαντική ουσία, κάθε προσπάθεια κακής δράση μας πάνω στο μέρος, δημιουργεί την ενστικτώδη αντίδραση του συνόλου πάνω σε μας.

Με λίγα λόγια ότι κάνουμε το εισπράττουμε πολλαπλάσια από κάθε γωνιά της συμπαντικής ενότητας. Θα κατανοούμε βέβαια ότι η επιστημονική θέση περί δράσης και αντίδρασης, οδηγεί στην έννοια της συμπαντικής δικαιοσύνης, από την οποία πρέπει να απορρέει η ανθρώπινη και κοινωνική δικαιοσύνη.

Τέλος η έννοια της συμπαντικής αδιαίρετης ενότητας δημιουργεί μια νέα περιβαλλοντική συνείδηση εφόσον η φύση είναι ένα μέρος του όλου και κάθε δράση μας εναντίον της, σημαίνει δράση ολόκληρης της δημιουργίας εναντίον μας.

Η επιστήμη πλέον δίνει τα όπλα προκειμένου να συγκροτήσουμε έναν νέο ουμανιστικό πολιτισμό. Όμως οι κοινωνικές εξελίξεις έχουν δρομολογηθεί προς μια στρεβλή κατεύθυνση ως εκ τούτου δεν υπάρχει παρά μόνο μια διέξοδος από την κρίση, η συνειδητοποίηση της ανάγκης μιας εσωτερικής προσωπικής μας αναμόρφωσης, Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει ως βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα την αναμόρφωση των καθιερωμένων θεσμών και μακροπρόθεσμο την κατάρρευση της σημερινής οικονομίστικης λογικής και την ανάπτυξη ενός νέου Ουμανιστικού Πολιτισμού.

Επιστήμη – Τεχνολογία και Κοινωνία

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει πολλές φορές, ένα πολιτισμικό ρεύμα αναπτύσσεται προκειμένου να κατασιγάσει τους ανθρώπινους φόβους οι οποίοι αναφέρονται στις σχέσεις των ανθρώπων με τους άλλους ανθρώπους, την καταστροφική δύναμη της φύσης και τα φαινόμενα του πόνου και του θανάτου.

Το βασικό αίτιο της δημιουργίας των ανθρώπινων φόβων είναι η έννοια της ανάγκης. Φορέας και υποκείμενο της ανάγκης και του φόβου είναι ο άνθρωπος.

Στην αναπτύξει ή την κατασίγαση των φόβων και των αναγκών μιας

κοινωνίας, το βασικό ρόλο παίζει η ανάπτυξη της Επιστήμης και της Τεχνολογίας.

Σκοπός και στόχος της Επιστήμης είναι η αποκάλυψη της συμπαντικής αλήθειας και της γνώσης των φυσικών νόμων που την διέπουν.

Ως εκ τούτου η Επιστήμη είναι ουδέτερη και ο κύριος φορέας της ανθρώπινης «πνευματικότητας».

Η Επιστήμη βέβαια παύει να είναι ουδέτερη όταν υπεισέρχεται ο παράγοντας άνθρωπος, με τις αδυναμίες και τις σκοπιμότητες που συνδέονται με τη φύση του.

Η πνευματικότητα με τη σειρά της, αν αναπτυχθεί, καθορίζει ποιες ανθρώπινες ανάγκες είναι πραγματικές και ποιες πλαστές. Το γιγάντωμα των πλαστών αναγκών δημιουργεί ένα γιγάντωμα των ανθρώπινων φόβων που στερούν από τον άνθρωπο το μέγιστο αγαθό του, την ελευθερία εφόσον τον καθιστούν εύκολα χειραγωγούμενο.

Η ουδέτερη λοιπόν επιστημονική γνώση είναι ο φορέας της πνευματικότητας η οποία, καθορίζοντας τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες οδηγεί τον άνθρωπο στην ελευθερία.

Η τεχνολογία με τη σειρά της, έχει ως στόχο της να μετατρέψει σε πρακτικές καθημερινές εφαρμογές, κομμάτια της επιστημονικής γνώσης που θα καλύψουν τις ανάγκες του ανθρώπου προκειμένου να κατασιγάσει τους φόβους του.

Θεωρητικά και η Τεχνολογία είναι ουδέτερη, στην πράξη όμως, και πάλι η εμπλοκή του ανθρώπου με τις όποιες αδυναμίες του, της αφαιρεί την ουδετερότητα.

Υπάρχει λοιπόν καλή και κακή τεχνολογία; Ασφαλώς και ναι.

Θεωρούμε ως θετικά τα αποτελέσματα των τεχνολογικών εφαρμογών όταν καλύπτουν τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες που υποδεικνύει η πνευματικότητα. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν η τεχνολογία γίνεται το αίτιο δημιουργίας πλαστών αναγκών με στόχο μόνο το κέρδος, κρίνεται ως αντιουμανιστική και

καταδικάζεται.

Στο πλαίσιο λοιπόν ενός νέου προοδευτικού πολιτισμικού ρεύματος, που μέλλει να αντικαταστήσει τις φθαρμένες κοινωνικές, θεολογικές και επιστημονικές δομές, **θα πρέπει να επαναπροσδιοριστούν και να επαναδιατυπωθούν οι έννοιες του «Ανθρώπου», του «Πνεύματος» και της «Ελευθερίας».**

Η έννοια «Άνθρωπος» είναι συνώνυμη εκείνης του «όλου» και της ενεργητικής σχέσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των μερών που το αποτελούν. Έτσι η έννοια αυτή δεν μπορεί να ταυτιστεί με τις έννοιες του «προσώπου» ή του «ατόμου» οι οποίες εκφράζουν την δογματική διαίρεση του «όλου» και την αποξένωση των συστατικών του.

Η έννοια «Άνθρωπος» είναι εντελώς αντίθετη εκείνων της «κατάτμησης» και της «απομόνωση». Η σύγχρονη φυσική διδάσκει ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι απομονωμένοι. Δεν τους χωρίζει κενό. Τους συνδέει φως, ακτινοβολία.

Μέσα στο Σύμπαν δεν υπάρχουν μαύρες, σκοτεινές περιοχές, αλλά περιοχές που δεν έχουμε τη δυνατότητα να αντιληφθούμε το φως τους.

Τα πάντα μέσα στο Σύμπαν είναι πυκνώματα του ίδιου υλικού και πάντοτε επικοινωνούν ενεργητικά και δυναμικά μεταξύ τους. Ο κοινωνικός και ψυχολογικός απομονωτισμός και ο εγκλωβισμός του «Ανθρώπου», στα πλαίσια των όρων «άτομο» και «πρόσωπο», είναι το προϊόν μιας καταρρέουσας πολιτισμικής δομής. Η δομή αυτή αγνοεί τη σύγχρονη επιστημονική σκέψη και δεν κατανοεί ότι αν νοιώθουμε ψυχικά μόνοι είναι γιατί δεν κατανοούμε τη συνέχεια των πάντων μέσα στο Σύμπαν και ότι η φύση δε μας γέννησε μόνους, αλλά επιλέξαμε την ψευδαίσθηση της μοναξιάς. Η μοναξιά είναι αποτέλεσμα των δικών μας πράξεων, της δικής μας αντίληψης, της δικής μας άγνοιας. Είναι ένα προσωπικό μας πρόβλημα, και όχι ένα πρόβλημα της φύσης.

Μια κοινωνία, η οποία έχει συνειδητοποιήσει τους προηγούμενους φυσικούς, και όχι κοινωνικούς, κανόνες, αναγνωρίζει ως βασική

αξία της την «ελευθερία» στα πλαίσια της ενότητας.

Μέσο κατάκτησης της ελευθερίας αποτελεί η πνευματικότητα

Αποτέλεσμα της προηγούμενης διαπίστωσης είναι ότι πρώτη και βασική επιδίωξη του «Ανθρώπου» πρέπει να είναι η διασφάλιση και επέκταση της πνευματικότητάς του.

Αυτό όμως που θα πρέπει να διευκρινιστεί είναι ότι το πνεύμα δεν αποτελεί ένα ανεξάρτητο φιλοσοφικό κατηγορημα, αλλά μια άλλη έκφραση της έννοιας της ελευθερίας η οποία αναπτύσσεται στα πλαίσια της κοινωνικής ενότητας. Πνευματικός άνθρωπος είναι ο ελεύθερος και κοινωνικοποιημένος άνθρωπος. **Ο «Άνθρωπος» στην ιστορική του πορεία αποτελεί τον κύριο φορέα της έννοιας της ελευθερίας μέσω της πνευματικότητάς του.**

Όπως αναφέρει και ο Μάριος Μπέγζος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας στο βιβλίο του «Νεοελληνική φιλοσοφία της θρησκείας»: *«Πνευματικότητα δεν σημαίνει την εξαύλωση αλλά την απελευθέρωση. Με το πνεύμα δεν αρνείσαι την ύλη ή το σώμα, αλλά αρνείσαι την ανάγκη και τη δουλεία, τη μοίρα και τη νομοτέλεια, τη σκλαβιά και την υποτέλεια».*

Η γνώση λοιπόν της αλήθειας των όντων δεν αποτελεί κτήση κανενός. Όλοι μας αποτελούμε **μετόχους** της συμπαντικής γνώσης στο επίπεδο των δυνατοτήτων μας. **Η γνώση είναι δύναμη και η συνολική δύναμη του σύμπαντος μερίζεται στους ανθρώπους δίχως να διαμερίζεται και δεν αποτελεί αποκλειστικό κτήμα κανενός.**

Η σχέση της γνώσης με τον άνθρωπο είναι ερωτική και όπως αναφέρει και ο Μάριος. Μπέγζος:

«Η κτητική γνώση μένει ανέραστη, αλλά η μετοχική γνώση γίνεται ερωτική πράξη. Η αλήθεια δεν είναι καρπός στεγνού λογισμού των φυσικομαθηματικών επιστημών και στυγνού υπολογισμού κεφαλαιοκρατικών συμφερόντων, αλλά αποτελεί γέννημα θρέμμα του ερωτικού λόγου. Μόνο στον έρωτα ενώνεται η ζωή με τη σκέψη, η γνώση με την πράξη, η θεωρία με την εφαρμογή. Και μόνο σε ένα τέτοιο ορίζοντα σχεσιακού, υπαρξιακού διαλόγου, συμβιωτικού

και ερωτικού λόγου βρίσκει η ζωή το νόημα της, παίρνει ξανά πάλι σημασία και αποκτά όντως αξία».

Ο ρόλος του επιστήμονα

Ένα ερώτημα όμως που θέτει η κοινωνία όλο και πιο επιτακτικά είναι το είδος και η ποιότητα της σχέσης της επιστήμης και του επιστήμονα με τα ευρύτερα κοινωνικά προβλήματα.

Νομιμοποιείται ο επιστήμονας να προβληματίζεται και να εξετάζει τις επιδράσεις των επιστημονικών ανακαλύψεών του, πάνω στην εξέλιξη των κοινωνικών ή θεολογικών ιδεών; ή πρέπει να ασχολείται μονοσήμαντα με το στενό πλαίσιο της επιστημονικής του εξειδίκευσης;

Η προσωπική μας άποψη είναι απλή. Η επιστήμη, η κοινωνική δομή και η θεολογία, συνιστούν ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο μέσα στο οποίο κάθε συνιστώσα επηρεάζει και επηρεάζεται από τις δύο άλλες.

Το αδιάσπαστο αυτό οικοδόμημα ονομάζεται «πολιτισμός», μια έννοια η οποία δεν πρέπει να συγχέεται, όπως γίνεται σήμερα για λόγους σκοπιμότητας, με την έννοια της «καλλιτεχνικής δημιουργίας».

Ένα άλλο σημείο το οποίο θα πρέπει να διευκρινιστεί είναι ότι η επιστήμη, ως πολιτισμικό συστατικό, δεν συνδέεται άμεσα, αλλά έμμεσα, με την παραγωγή και τις καθημερινές ανθρώπινες ανάγκες.

Η βαθειά κατανόηση των επιστημονικών γνώσεων οδηγεί κάποτε στην τεχνογνωσία και την τεχνολογία, οι οποίες μετασχηματίζουν μόνο ένα μέρος της γνώσης σε δράσεις κοινωνικής αναγκαιότητας, ή καταστροφής.

Με τον τρόπο αυτό ο επιστήμονας, στο μέτρο που παράγει νέα επιστημονική γνώση, είτε το θέλει είτε όχι, αποτελεί παράγοντα πολιτισμικής διαμόρφωσης, επιδρώντας στο μέτρο των δυνατοτήτων του, θετικά ή αρνητικά, στην εξέλιξη τόσο της θεολογικής όσο

και της κοινωνικής δομής.

Έχοντας επίγνωση αυτής της αλήθειας, ο επιστήμονας δεν μπορεί να υπαινίσσεται και να επικαλείται την ουδετερότητα της επιστήμης, μένοντας έξω από τη διαμόρφωση του εκάστοτε θεολογικού ή κοινωνικού γίνεσθαι. Η μη διατύπωση των απόψεών του πάνω σε θέματα που επηρεάζονται ή επηρεάζουν την επιστήμη, εξυπηρετεί, τις περισσότερες φορές, μία καθαρά προσωπική επιλογή του, με στόχο την ατομική του ανέλιξη μέσα στα πλαίσια ενός σαθρού συστήματος αξιών.

Στο πλαίσιο αυτής της κατάρρευσης το ερώτημα, όπως αναφέρει ο *Edgar Morin* είναι, «τι είναι επιστήμη και ποια γεγονότα χαρακτηρίζονται ως επιστημονικά»?

Η άποψη της αγγλοσαξονικής επιστημολογίας είναι πως, επιστημονικό είναι αυτό που αναγνωρίζεται ως τέτοιο από την πλειοψηφία των επιστημόνων.

Αυτό σημαίνει πως η έννοια, του τι είναι επιστημονικό, είναι υποκειμενική και όχι αντικειμενική ως εκ τούτου αλλάζει από εποχή σε εποχή.

Στην εποχή μας όμως εμφανίζονται και αρκετά περίεργα γεγονότα που έχουν σχέση με την εξέλιξη της επιστημονικής γνώσης

Πρώτον, ενώ η ποιότητα και ο όγκος της γνώσης αυξάνεται εντυπωσιακά, χαρακτηριστικό γνώρισμα της κοινωνίας μας είναι μια απίστευτη πρόοδος της άγνοιας και του σκοταδισμού. Ο άνθρωπος συλλέγει και αποθηκεύει στο μυαλό του, μόνο πληροφορίες, όπως κάνει ένα άψυχο βιβλίο ή ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής. Όμως οι πληροφορίες από μόνες τους δεν συνιστούν αυτό που ονομάζεται γνώση.

Δεύτερον η πρόοδος των ευεργετικών για τον άνθρωπο όψεων της επιστημονικής γνώσης, συνήθως συμβαδίζει με την πρόοδο των επιβλαβών και θανατηφόρων χαρακτηριστικών της.

Ένα μεγάλο πρόβλημα όμως είναι ότι, ενώ η επιστήμη γίνεται

ολοένα και περισσότερο καθοριστικός παράγοντας άσκησης της εξουσίας, όλο και περισσότεροι επιστήμονες επιλέγουν τον δρόμο της ιδιώτευσης, με αποτέλεσμα μια αυξανόμενη κοινωνική αδυναμία των επιστημόνων να συμμετάσχουν στην διαμόρφωση και τον έλεγχο αυτών των εξουσιών.

Η επιστημονική γνώση είναι κατακερματισμένη και καταξιώνεται, τις περισσότερες φορές, μόνο αν λειτουργεί αλληλένδετη με την πολιτική και την οικονομία. Με τον τρόπο αυτό πολλές φορές η πρόοδος των φυσικών επιστημών επηρεάζει αρνητικά τον άνθρωπο σε κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο.

Τελικά, και αυτό είναι το σημαντικότερο, η διαδικασία της κατακερματισμένης γνώσης, αν δεν προβληθούν αντιστάσεις από το εσωτερικό των ίδιων των επιστημών, τείνει να καταλήξει, σε ένα ολοκληρωτικό μετασχηματισμό του νοήματος και της λειτουργίας της γνώσης. Η γνώση δεν δημιουργείται πια για να τη σκεφτούμε, να τη στοχαστούμε, να τη συζητήσουμε ως ανθρώπινες υπάρξεις, ώστε να αυξήσουμε την κατανόηση μας γύρω από τα φυσικά γεγονότα και να οργανώσουμε τη δράση μας για την περαιτέρω κατάκτησή της, αλλά παράγεται για να αποθηκεύεται απλά σε τράπεζες δεδομένων και να την χειρίζονται ανώνυμες δυνάμεις.

Έτσι η καταγγελία των πολιτικών από τους επιστήμονες, πολλές φορές, δεν αποτελεί παρά το μέσον για να υπεκφύγουν το μέρος των ευθυνών που τους αναλογούν.

Ο επιστήμονας τη στιγμή της μεγάλης πολιτισμικής κρίσης που διανύουμε, όπως και σε άλλες αντίστοιχες περιόδους, πρέπει να τολμήσει να αποτελέσει τον ισχυρό βραχίονα ξεπεράσματος της κρίσης, εκφραζόμενος ελεύθερα, ασχέτως του κοινωνικού και επαγγελματικού κόστους που πολλές φορές είναι αβάσταχτο.

Το κείμενο αποτελεί την ομιλία του Δρ. Μάνου Δανέζη με θέμα: «Από τον Homo Sapiens στον Homo Universalis» ο οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Athens Science Festival 2016, στο Cafés Scientifiques, (Νέοι Φούρνοι) στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων.

**Δρ Μάνος Δανέζης, Επίκουρος Καθηγητής Αστροφυσικής, Τμήμα
Φυσικής ΕΚΠΑ**

Πηγή/φωτογραφία: manosdanezis.gr